

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

Μά αν ο Ούγκω θυμάταν το ένθουσιαστικό άστρο για την επανάληψη του «Ερνάνη», δεν είχε ξεχάσει καθόλου κάτι άλλα άστροα—πιο παλιά αυτά—στά όποια, αχώς ο νέος των 23 μόλις χρόνων, ο τόσο άσχημος, που στεκόταν άπέναν του τώρα, φοβισμένος άπ' τή ματιά του, θεώρησε καλό νά κροθή σέ άνευλαβείς επιφυλάξεις, σχετικά με τους «Ρεμβαμιούς» του μεγάλου ποιητού. Τό γεγονός ότι αυτός, ο Ούγκω, καταδεχόταν νά θυμηθή εκείνα τά άστροα, είνε μιά άλλη άκόμη ένδειξη της είνουιας του προς τόν αρχάριο αυτόν. 'Αδιάφορο !... Αυτός θά υπερασπίζόταν τό έργο του !... Αυτός δ' 'Ολύμπιος Ζεύς, ήταν έπιτέλους άνθρωπος τών γραμμάτων.

'Εντομεταξύ ή ώρα περνάει. Πρέπει νά πιστέψη κανείς ότι ή επίσκεπτης είνε ειχαρίστος (ή ότι ο Ούγκω τόν θεωρούσε σαν τόν έπίσημο άπσταλιμένο μιάς ομάδος ενόαν, κάτι σαν πρεσβευτή ήθλαδή τών λογοτεχνών που συζητάνον στα φιλολογικά κεραιώνα), γιατί τόν κράτησε και στό δειπνο ως συνδιαίτημα. 'Η συνδιάλεξη κατά τή διάρκεια του φαγητού — τό όποιο ήταν πλουσιώτατο — περιτρέφεται σέ μιά στιγμή γύρω άπό τόν Ναπολέοντα Γ'. 'Ο Ούγκω όχνηε αυτό τό βέλος : «'Ο Βοναπάρτης είνε τύραννος» ! Κι' έπάνω σ' αυτό, δέν άργεί νά δηγήθη μερικές σκανδαλώδεις περιπέτειες, ή όποίες συνέθεσαν στον άλωτο Λουδοβίκο - Ναπολέοντα αυτόν, την έποχή άκόμη που ήταν ύποθήριος μνηστήρ του θρόνου, περιπέτειες του στη Φλωρεντία και στό 'Αρένιπεργκ.

'Όταν ο Β·ερλαίν έπιτέλους άποσύρεται, φεύγει τόσο πολύ βιασπονημένος, ώστε ή Βουξέλλες δέν έχουν πια κανένα θέληγτρο γι' αυτόν. Ξαναπαίρνει άμέσως τό τραίνο και γυρίζει στό Παριζέλ.

Στις 2 Σεπτεμβρίου Ξαναβρίσκουμε τόν Βερλαίν στό Παρίσι, στό κοιμητήριό του Μοναράν. 'Η Ξέστη είνε καταθλιπτική. Πίσω άπό ένα φτωχικό φέρετρο τριάντα πρόσωπα άκούουδον. Μεταξύ αυτών δέν είνε ούτε ο Θεοφίλος Γκοτιέ, ούτε ο Λεζάντ ντέ Λά, ό όποιος ύπήρξαν ένθούσιος φίλοι του μακαριτη. Ούτε κι' ο μεγαλύτερος κριτικός της έποχής Σαιντ - Μπέ, ό όποιος άποκαλούσε τό νεαρό εγγαμημένο μου παιδί, και τού όποιου τό σπίτι δέν άπέχει παρά λίγα βήματα άπό τό κοιμητήριο.

Μά αν ήθελε νά γράψη κανείς τά όνόματα έλων εκείνων, που έπρεπε νά παρακολουθήσουν αυτή την κη·εία, θά χρειαζόταν τόμος δλόκληρος. 'Ο Βερλαίν άναγνωρίζει όπόσπο μερικώς άνθρώπους τών γραμμάτων : τόν Σαμπιέρ, τόν Μπατιμόν, τόν 'Αρσέν Οσοάι. Σαργίγει τό χέρι του φίλου του Βερμιέ, αυτό που λίγο έλειψε νά μονομαχήση για τά «Κρόνα Πουήματα». Ένας άνδρας καμιά πενήνταριά χρόνων, προχωρεί με τό κεφάλι σκαμτό λίγο παραπάνω : Είνε ο Βεργιό, ό όποιος άφησε τό γραφείο του για νά πάη ν' άποχωρήσει

τήση ένα μεγάλο άμαρτωλό, που ύπήρξε μέγας χριστιανός. 'Ο Κάρολος 'Αγγελίνα, ό πύ στενός φίλος αυτού του περίφημου και κακοφημομένου νεκρού, τραυλίζει πάνω άπό τόν τάφο του μερικές φράσεις, διακοπτόμενος άπό λυγμούς. Τέλος, ο Μπαβίλ, ό μόνος άπό τους ένδόσση κοητάς της έποχής, ό όποιος χάλιασε την ήσυχία του για νά πάη στην κη·εία, προφέρει τά λόγια που ταιριάζον στην περίπτωση. 'Επικαλούμενος τή μαρτυρία του όμιλον τών παρισιαμένων και μιλώντας για τις γενέδες του μέλλοντος, λέει πόσο άπέραντο είνε τό πένθος που άφήνει όθάνατος αυτός, τονίζει τό μεγαλείο του έργου του νεκρού και προδίδει τή μελλοντική του δόξα.

Μά πούδς ήταν ο νεκρός αυτός ;

Πούδς ; 'Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΟΥΚΕΤΑΙΡ !...

'Υπάρχει στό Μουσείο του Λούβρου ένας πίναξ του μεγάλου Γάλλου ζωγράφου Μανέ, που παριστάνει μιά γυναίκα, ή όποία δέν είνε άκόμη έντελώς νέα, εαπλομένη με τό πλάι σ' ένα χαμηλό τυλιχό γι' έχοντας άκουμπασμένο τό κεφάλι της ή μάλλον τό μαγουλό της, στό χέρι της. 'Η γυναίκα αυτή έχει κοινό, πρόστυχο σχεδόν, παρουσιαστικό : παλαιά, πλά'αφή, μαλλιά μαύρα με μιά τούφαρα στό μέτωπο, μάτια μαύρα φυσιοσκομήνα άπό την άγρυπνία ή τις άκνίες, σ' ένα πρόσωπο άσθετομένο. 'Αλλά, είνε ερόνιμο νά δυσιπτηθ κανείς στα πορτραίτα μερικόν ζωγράφων, άκόμη και τών πύ μεγάλων, γιατί αυτοί ένδιαφέρονται περισσότερο για τούς τόνους και τις άποχρώσεις, παρά για τά χαρακτηριστικά ένός προσώπου.

Στό 1868 — έποχή που βροκόμαστε — ή Νίνα ντέ Καλλιά, τό πρωτότυπο αυτής της προσομοιογραφίας, ήταν μόλις είκοσιπέντε χρόνων. 'Ο πίναξ λοιπόν είνε πολύ μεταγενέστερος. 'Η Νίνα πέθανε τριείλη στό 1884, σέ ήλικία 41 έτους. Κι' ο Μανέ ; ίδιος είχε πεθάνει τόν προηγούμενο χρόνο. Είνε λοιπόν φανερό πως έπρεπε νά ζωγράφισε τόν πίνακα αυτόν κατά τό τέλος της ζωής του, λίγο πριν ή Νίνα χησεί τό λογικό της, έξαντλημένη άπό τις καταχρήσεις.

Τό σαλόνι της Νίνας, στό όποιο ο Φρανσουά Κοπε είσήγαγε τόν Βερλαίν, ήταν την έποχή εκείνη στην πύ λαμπρή του περίοδο. 'Η Νίνα έλαίε περιφημο πύνο, τό όποιο ίχε σπουδάσει με τούς πύ φημισμένους διδασκαίλους. Συνέθετε έπίσης μικρές ρομάντσες κ' έγραφε στίχους εά λά Κοπε, οι όποιοι έξεδόθησαν άργότερα σέ τόμο. 'Η Νίνα στην πρώτη της νεότητα ήταν σβίλη, πεταχτή, χαριστομένη. Είχε, άπως έγραφε ο Κατωί Μαντιέ, πολύ λευκότητα χωρίς γραβάδα, σαν ένός πολύ λευκού χαρτιού, και μάτια μαύρα, στρογγυλά, πολύ μεγάλα. Μά τό πύ όμορφο στόλισμα της ήσαν τά μεγαλοπρεπή μαλλιά της. 'Η Νίνα ώργάνωσε κονσέρτα, έβγαυε καθάλα στό όδός της Βουβώνης, έπαινε μαθητικά Ξερασκιάς, ένδιαφερόταν για τόν πνευματισμό, έλαμπε με την παρουσία της στις λουτροπέλιες της μόδας, τό Βισύ, τό Μπαρριζέ, τό Έμς. Μά πάνω άπό όλα, ή Νίνα ήταν πολύ καλή, πολύ μεγαλόψυχη. 'Από τό 1867 ως την ήμερα που μετέφεραν τή Νίνα μ' ένα άμάξι στό φρενοκομείο, τό σπίτι της ήταν άνοητό μέρα κα νύχτα, σ' όλους τούς ποτώμ της έποχής. Μπορούσε νά βοηθ κανείς άπλο εκεί, άκόμη και στα κελιάρα, άνάμεσα σ' ένα πλήθος γάτων, σκύλων και μαιμόδων, που κνηγόντουσαν μεταξύ τους, πάνω άπό τά σώματα τών κοιμισμένων. Τό σαλόνι της Νίνας, όπως γράφον οι άδελφοί Γκοκνός, ήταν ένα ερωαστήριο διανοητική; άποσοροπιάς. Κατά τούς μέν, τά φαγητά στα γευμάτια της ήσαν φίνα κ' έξαιρετικά. Κατά τούς δε, χονδροειδή κ' άνοστα. Οι πρότομ μιλούν για κρυστάλλα πολυτελή, γι' άσημάτιά ήτέρα και για τραπέζια στολισμένα με λουλούδια. ('Ακολουθεί)

'Ο Βερλαίν (Αυτομολογογραφία—1894—έπισκομένη στη συλλογή του ποιητού Αιμίλιου Βερέρεν)